

## FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi 4947 sonli Farmoni.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi 2017-yil 30-sentabrdagi PQ-3305-sonli qarori.

3. O'zbekiston Respublikasining Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 14-avgustdagi "O'zbekiston Respublikasi Jismoniy tarbiya va sport vazirligi huzuridagi Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni ilmiy-metodik ta'minlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish markazi faoliyatini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi 658-sonli qarori.

4. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirining 2018-yil 18-iyundagi "O'zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablarini tasdiqlash haqida"gi 1-mh-son buyrug'i.

5. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. Toshkent: O'zbekiston. – 2017.

6. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: "O'zbekiston". 2017. – 488 b.

7. Nishonova Z.T., Alimova G.K. Bolalar psixologiyasi va psixodiagnostikasi T.: TDPU 2017.

8. Do'stmuhamedova Sh.A., Nishonova Z.T va boshqalar. Yosh davrlari va pedagogik psixologiya T.: Fan va texnologiyalar 2013.

9. Pulatov J.A. Жисмоний тарбия фани ўқитувчисининг дарс жараёнларини ташкил этишида психологик ёндашуви. Ўқув қўлланма. T.:ITA PRESS, 2020 170 b.

9. Gapparov Z.G. "Sport psixologiyasi". Darslik. – Toshkent, OOO "Mehridaryo", 2011.

10. G'oziyev E. Ontogenez psixologiyasi. Nazariy- eksperimental tahlil T.: Noshir 2010.

11. Шаповаленко И.В. Возрастная психология (Психология развития и возрастная психология): учебник для студентов вузов. – М.: Гардарики, 2007.

12. Гогунов Е.Н, Мартянов Б. И. Психология физического воспитания и спорта. М; 2000.

### Elektron ta'lim resurslari

<http://edu.uz>

<http://lex.uz>

<http://uza.uz>

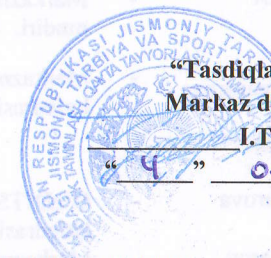
<http://ziyonet.uz>

<https://minsport.uz>

<https://sportedu.uz>

## O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI JISMONIY TARBIYA VA SPORT VAZIRLIGI

### JISMONIY TARBIYA VA SPORT BO'YICHA MUTAXASSISLARNI ILMIY-METODIK TA'MINLASH, QAYTA TAYYORLASH VA MALAKASINI OSHIRISH MARKAZI



"Tasdiqlayman"  
Markaz direktori

I. Tursunaliyev

" 4 " 01 2021-yil

### BOLALAR PSIXOLOGIYASI moduli bo'yicha

### ISHCHI O'QUV DASTURI

"Jismoniy tarbiya instruktori" yo'nalishi bo'yicha maktabgacha ta'lim tashkilotlari  
pedagog kadrlarini malakasini oshirish kursi uchun

Toshkent-2021

Modulning ishchi o'quv dasturi O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi bilan 2020-yil 31-dekabrda kelishilgan holda Jismoniy tarbiya va sport vazirligi tomonidan 2021-yil 4-yanvarda tasdiqlangan namunaviy o'quv reja va o'quv dasturga muvofiq ishlab chiqilgan.

**Tuzuvchilar:**

- O.E. Hayitov - Markazning "Pedagogika va psixologiya" kafedrasining professori v.b., p.f.d., dotsent.
- J.A. Pulatov - Markazning "Pedagogika va psixologiya" kafedrasining mudiri.
- G.K.Kaliqnazarova - Markazning Nukus filiali "Pedagogika va psixologiya" kafedrasining o'qituvchisi.

**Taqrizchilar:**

- N.Sh. Umarova - O'zDJTSU "Sport psixologiyasiva pedagogika" kafedrasining dotsenti, PhD.
- Z.G. Gapparov - Markazning "Pedagogika va psixologiya" kafedrasining professori, p.f.n., professor.

Ishchi o'quv dasturi "Pedagogika va psixologiya" kafedrasining 20 21 yil "4" 01 da o'tkazilgan yig'ilish 1 -sonli bayoni bilan tasdiqqa tavsiya qilingan.

Kafedra mudiri

J.A. Pulatov

3.6. Maktabgacha yoshdagi bolalarga xos individual psixologik xususiyat (temperament, xarakter, qobiliyat)lar

Bola psixik taraqqiyoti qonuniyatlari va umumiy xususiyatlari. Bolalar psixologiyasining boshqa fanlar bilan aloqasi.

Bolalarda bilish jarayonlarining (sezgi, idrok, xotira, tafakkur, nutq, diqqat) shakllanishi hamda rivojlanish bosqichlari (gudaklik, chaqaloqlik, ilk bolalik, bolalik). Jismoniy sifatlar (tezlik, chaqqonlik, kuch, chidamlilik, egiluvchanlik) shakllanishida bilish jarayonlarining ahamiyati.

Bolalarda yuzaga keladigan hissiy zo'riqishlar va ularning namoyon bo'lishi. Yosh davrlari psixologiyasida yosh davrlarining tabaqalanishi. Maktabgacha yoshdagi bolalarga hos hissiy-emotsional holatlar taxlili.

Bolalarga xos individual psixologik xususiyat (temperament, xarakter, qobiliyat)lar. Bolalar jismoniy rivojlanishiga individual psixologik xususiyatlar ta'siri. Maktabgacha yoshdagi bolalarning maktabga individual psixologik tayyorgarligi: xarakter, temperament, qobiliyat, iqtidor, irodaviy sifatlarini shakllanishi.

**4-mavzu. Maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy rivojlanishi va ular faoliyatining psixologik tavsifi**

**Reja:**

- 4.1. Maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy rivojlanishi
- 4.2. Maktabgacha yoshdagi bolalarning sportga bo'lgan motivlarini aniqlash va yo'naltirish
- 4.3. Bolalar faoliyatining psixologik tavsifi

Maktabgacha yoshda mehnat va o'yin faoliyatlarining o'ziga xosligi. Bolalarning shaxsiy va ijtimoiy tayyorgarligi. Maktabgacha yoshdagi bolalar inqirozi. Bolalarning psixik rivojlanishi hamda shaxs sifatida shakllanishi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning psixik taraqqiyotida muloqot, nutq va qo'l motorikasini rivojlantirish omillari.

Maktabgacha ta'lim-oila hamkorligida ishlashda psixologik yondoshuv usullari. Maktabgacha yoshdagi bolalarning sportga bo'lgan motivlarini aniqlash va yo'naltirish. Bolalarning jismoniy sifatlarini shakllantirish va intellektini rivojlantirishda psixotrening mashg'ulotlarning o'zni va samaradorligi. Bolalarni sportga yo'naltirishda psixofiziologik bilimlar.

**Dasturning axborot-metodik ta'minoti**

Modulni o'qitish jarayonida ishlab chiqilgan o'quv-metodik materiallar, tegishli soha bo'yicha ilmiy jurnallar, Internet resurslari, multimediyah mahsulotlari va boshqa elektron va qog'oz variantdagi manbalardan foydalaniladi.

Bolalarda yuzaga keladigan hissiy zo'riqishlar va ularning namoyon bo'lishi. Yosh davrlari psixologiyasida yosh davrlarining tabaqalanishi. Maktabgacha yoshdagi bolalarga hos hissiy-emotsional holatlar taxlili.

Bolalarga xos individual psixologik xususiyat (temperament, xarakter, qobiliyat)lar. Bolalar jismoniy rivojlanishiga individual psixologik xususiyatlar ta'siri. Maktabgacha yoshdagi bolalarning maktabga individual psixologik tayyorgarligi: xarakter, temperament, qobiliyat, iqtidor, irodaviy sifatlarini shakllanishi.

## **2-mavzu. Maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy rivojlanishi va ular faoliyatining psixologik tavsifi**

### **Reja:**

- 2.1. Maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy rivojlanishi
- 2.2. Maktabgacha yoshdagi bolalarning sportga bo'lgan motivlarini aniqlash va yo'naltirish
- 2.3. Bolalar faoliyatining psixologik tavsifi

Maktabgacha yoshda mehnat va o'yin faoliyatlarining o'ziga xosligi. Bolalarning shaxsiy va ijtimoiy tayyorgarligi. Maktabgacha yoshdagi bolalar inqirozi. Bolalarning psixik rivojlanishi hamda shaxs sifatida shakllanishi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning psixik taraqqiyotida muloqot, nutq va qo'l motorikasini rivojlantirish omillari.

Maktabgacha ta'lim-oila hamkorligida ishlashda psixologik yondoshuv usullari. Maktabgacha yoshdagi bolalarning sportga bo'lgan motivlarini aniqlash va yo'naltirish. Bolalarning jismoniy sifatlarini shakllantirish va intellektini rivojlantirishda psixotrening mashg'ulotlarning o'rni va samaradorligi. Bolalarni sportga yo'naltirishda psixofiziologik bilimlar.

## **AMALIY TA'LIM MAZMUNI**

### **3-mavzu. Bolalar psixikasi: bilish jarayonlari, hissiy holatlari va individual tipologik xususiyatlari**

#### **Reja:**

- 3.1. Bolalar psixologiyasi modulining predmeti, maqsadi va vazifalari
- 3.2. Bolalar psixologiyasining boshqa fanlar bilan aloqasi
- 3.3. Bola psixik taraqqiyoti qonuniyatlari
- 3.4. Maktabgacha yoshdagi bolalarda bilish jarayonlarining shakllanishi
- 3.5. Hissiy zo'riqishlarni keltirib chiqaruvchi sabablar va ularning namoyon bo'lishi

## **Modulning maqsadi va vazifalari**

**Modulning maqsadi:** maktabgacha ta'lim tashkilotlari jismoniy tarbiya instruktorlarining kasbiy bilim va ko'nikmalarini davlat talablari asosida chuqurlashtirish, yangilash va ta'lim-tarbiya jarayonida maktabgacha yoshdagi bolalarning yosh va psixologik xususiyatlariga oid nazariy - metodologik asoslari bilan qurollantirish, o'yin faoliyatining bola taraqqiyotidagi o'rni, bolaning maktabga psixologik etuklik jihatlarini kabi masalalari to'g'risidagi bilimlar tizimidan foydalanish imkonini beradigan zamonaviy kompetensiyalarini rivojlantirishdan iborat.

### **Modulning vazifalari:**

maktabgacha yoshdagi bolalarning yosh va psixologik xususiyatlarini bilish orqali zamonaviy yondashuvlarni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan metodologik bilimlarni shakllantirish;

ta'lim-tarbiya jarayonida bolalar psixologiyasining umumiy masalalari bo'yicha bilim, ko'nikmalarni rivojlantirish;

maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishi, o'yin va mehnat faoliyatlarining bola taraqqiyotidagi o'rni, bolaning maktabga psixologik etuklik jihatlarini kabi masalalari to'g'risidagi tushunchalardan foydalanish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini rivojlantirish;

tinglovchilar zamonaviy psixologik metodikani o'z amaliy faoliyatlarida qo'llay olish ko'nikmalariga ega bo'lish;

o'z kasbiy mahoratini takomillashtirish maqsadida tinglovchilar shaxsiy ijodiy malaka oshirishning shakl, usul va vositalari haqida tasavvurlar hosil qilish.

### **Modul bo'yicha tinglovchilarning bilimi, ko'nikmasi, malakasi va kompetensiyalariga qo'yiladigan talablar**

“Bolalar psixologiyasi” modulini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida:

#### **Tinglovchi:**

- bolalar psixologiyasi fanining predmetini;
- bolalar psixologiyasining metodlarini;
- bolalar psixologiyasining nazariy asoslarini;
- bola psixik taraqqiyoti qonuniyatlarini;
- tarbiyachi pedagogik faoliyatida kasbiy refleksiyaning o'rni;
- ta'lim-tarbiyada differensial yondashuv jarayonida bolalarning biologik va ijtimoiy rivojlanish omillarining roli;
- xarakterdagi individual farqlar;
- bolaning maktabga etuklik jihatlarining psixologik xususiyatlarini;
- bolaning bilish jarayonlari, emotsional-motivatsion sohasini rivojlanishida o'yin faoliyati ahamiyati haqida **bilishi**;
- ta'lim-tarbiyani tashkillashtirishda bola individual psixologik xususiyatlarini hisobga olish;
- bola taraqqiyotini ta'minlash uchun didaktik o'yinlarni tashkillashtira olish;

jamo'a a'zolarining shaxs xususiyatlarini va emotsional holatlarini hisobga olgan holda, ular bilan samarali muloqot qilish;  
 bolalar jamoasini boshqara olish;  
 pedagogik faoliyatni samaradorligini oshirish uchun o'z ustida ishlash ko'nikmalariga;  
 bolaning bilish jarayonlarini oshirish uchun o'quv-tarbiya mashg'ulotlarini loyihalash;  
 bolalar bilan ishlashda differensial yondashish;  
 bolaning emotsional-motivatsion sohasini rivojlantiruvchi o'quv mashg'ulotlar dasturini yaratish;  
 ta'lim samaradorligini oshirish uchun pedagogik ijtimoiy persepsiyani rivojlantirish **malakalariga**;  
 bolalarni ta'lim jarayoniga aqliy va ijtimoiy-psixologik tayyorlashning psixologik tomonlarini bilish;  
 bilish faoliyati sohasida bolaning maktabdagi ta'lim jarayoniga tayyorligi darajasini tushunish;  
 bolalarning maktabga tayyorgarligini tekshirishda psixodiagnostika metodlaridan foydalanish;  
 malaka oshirish kursida o'zlashtirilgan bilim, ko'nikma va malakalardan kasbiy faoliyatda foydalanish **kompetensiyalariga ega bo'lishi lozim.**

**Modulning o'quv rejadagi boshqa modullar bilan bog'liqligi va uzviyligi**

Modul mazmuni o'quv rejadagi "Pedagogning professional kompetentligi va mahorati", "Bolalarda morfofunksional o'zgarishlar", "Boshlang'ich gimnastika mashg'ulotlarini o'tkazish uslubiyati", "Harakatli o'yinlarni o'qitish uslubiyati" kabi o'quv modullari bilan uzviy bog'langan holda tinglovchilarning kasbiy tayyorgarlik darajasini oshirishga xizmat qiladi.

**Modulning sport ta'limidagi o'rni**

Modulni o'zlashtirish orqali tinglovchilar maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning jismoniy sifatlarini rivojlantirish, yosh va psixologik xususiyatlarini o'rganish, amalda qo'llash va baholashga doir kasbiy kompetentlikka ega bo'ladi.

**Modul bo'yicha soatlar taqsimoti:**

	Modul mavzulari	Tinglovchining o'quv yuklamasi, soatlari					
		Hammasi	Auditoriya o'quv yuklamasi				Mustaqil tayyorgarlik
			Jumladan				
			Jami	Nazariy	Amaliy mashg'ulot	Ko'chma mashg'ulot	
1.	Bolalar psixikasi: bilish jarayonlari, hissiy holatlari va individual tipologik xususiyatlari	6	6	2	4		
2.	Maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy rivojlanishi va ular faoliyatining psixologik tavsifi	2	2	2			
	<b>Jami:</b>	<b>8</b>	<b>8</b>	<b>4</b>	<b>4</b>		

**NAZARIY TA'LIM MAZMUNI**

**1-mavzu. Bolalar psixikasi: bilish jarayonlari, hissiy holatlari va individual tipologik xususiyatlari**

**Reja:**

- 1.1. Bolalar psixologiyasi modulining predmeti, maqsadi va vazifalari
- 1.2. Bolalar psixologiyasining boshqa fanlar bilan aloqasi
- 1.3. Bola psixik taraqqiyoti qonuniyatlari
- 1.4. Maktabgacha yoshdagi bolalarda bilish jarayonlarining shakllanishi
- 1.5. Hissiy zo'riqishlarni keltirib chiqaruvchi sabablar va ularning namoyon bo'lishi
- 1.6. Maktabgacha yoshdagi bolalarda xos individual psixologik xususiyat (temperament, xarakter, qobiliyat)lar

Bola psixik taraqqiyoti qonuniyatlari va umumiy xususiyatlari. Bolalar psixologiyasining boshqa fanlar bilan aloqasi.

Bolalarda bilish jarayonlarining (sezgi, idrok, xotira, tafakkur, nutq, diqqat) shakllanishi hamda rivojlanish bosqichlari (go'daklik, chaqaloqlik, ilk bolalik, bolalik). Jismoniy sifatlar (tezlik, chaqqonlik, kuch, chidamlilik, egiluvchanlik) shakllanishida bilish jarayonlarining ahamiyati.